

KIÁLTÓ SZÓ

TARTALOM

Kovács László: Az élet reformációja — IGY SZÓL AZ
ÚR. Kozma Tibor: Isten ismerete, Isten szeretete.
Bíró Sándor: A francia protestantizmus szerepe a francia
és egyetemes művelődéstörténetben. — EGYHÁZI KRÓ-
NIKA. A román egyházak egyesülésének kérdése. —
Benkő Lajos: Új román Biblia-fordítás. — H. J.: A Ref.
Világszövetségről és lapjáról. — KERESZTYÉN KRITIKA.
T. S.: „Lágymeleg, vagy sem hideg, sem hev.” —
KÉZ A KÉZBEN. A. G.: Közösség. — IRODALOM ÉS
MŰVÉSZET. — HIREINK.

KERESZTI: DR. TAVASZYSÁNDOR

1936

Megjelent!

Ravasz Lászlótól

Megjelent!

Hit és engedelmesség

Prédikációk, beszédek, cikkek, előadások. — Terjedelme 350 oldal.

Előjegyzési ára: 160 Lei.

Biblia-melléklet

Összeállította: Sipos Géza. A művet Maksay Albert és Nagy András theol. tanárok néztek át. Ez a 80 oldalos „Biblia-melléklet”, mely különösen a lelkészek segítségül szolgálhat, az Agenda kötött szövegein kívül kb. 200 bibliai személynév jelenését és előfordulási helyét, kb. 150 földrajzi hely és különösebb bibliai kifejezés magyarázatát, a bibliai mértékek, pénzek és időszámítás mai értelmét, teljes idő- és eseménytáblázatot és az Ó- és Újszövetség könyveinek rövid magyarázatát tartalmazza. Ezenkívül összefoglaló beosztások (próféták, kül. zsoltárok, csodák, példázatok stb.) valamint a gyakrabban idézett Igék előfordulási helye (250 lókus) nevezetesebb alkalmakra és az egyházi év különféle ünnepeire vonatkozó alkalmas textusok gyűjteménye, végül kis apológia van benne. Alakja olyan lesz, hogy a rendes kiadásu teljes Bibliába be lehessen tenni, esetleg ahhoz hozzá lehessen köttetni.

A „Biblia-melléklet” ára 40 lej. A postai viteldíjat külön számítjuk fel. (Kb. 10 lej.) Előjegyezni december 15 ig lehet.

Ő zörgetett Magasságok felé Liliomok mezején Az Úr felettünk

cimű egyfelvonásos vallásos tárgyú szindarabok. A 4 mű ára 18 L

Kénes gyufák Miből élnek az emberek?

Két egyfelvonásos szindarab. Ára 8 Lei.

Hazafelé

Imakönyv nők részére. Irta: Ravasz László Ára 150 Lei.

Diszitsük fel lakásunkat

művészes Călăţel-i diszitésű bibliaimondásos keményfából készült fali táblákkal. — Darabja 18 Lei.

Itt az Isten köztünk

Bibliaolvasó kalauz az 1936. év minden napjára.

Megrendelhetők az Ifjú kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theologia.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR. :: FŐMUNKATÁRSÁK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA VICTORIEI 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

X. ÉVFOLYAM

1936. DECEMBER.

12. SZÁM

Az élet reformációja.

Nemrégiben egyik értelmes és látószemű földmives hívemmel való beszélgetés közepette ez azt az észrevételét fejezte ki, hogy az egyes vallásfelekezetek közti különbség, a református, római katolikus, Lutheránus stb. egyházak közti eltérés csak a hitbéli befogásban — tehát a tanban — és az ebből folyó ellentétekben látszik, de nem észlelhető a hívek erkölcsi életében, mindennapi forgolódásában, mert e téren az adott viszonyok közt mindenki egyformán cselekszik, legyen református, római katolikus vagy más vallású. A reformált egyházakban tiszta a tan és a templom, de a lélek éppen olyan, mint ahol azokat is felesleges és értelmetlen sallangok díszítik. Ahol ez a kijelentés elhangzott, meglehetősen agresszív módon és kézzelfogható eredménnyel dolgoznak a szekták, amelyek tudvalevőleg különböző formákban és mindig az alkalomnak megfelelőleg a fenti szótlanot hirdetik, összekapcsolva azzal az ígérettel, hogy az ő közösségükön belül nem lesz így, mert ők arra vannak hivatva, hogy az életet megreformálják. Lehet, hogy a beszélgetésünk során kimondott vélemény is ilyen forrásból származik, de mindennek dacára megdöbbenett. Megdöbbenett, mert letagadhatatlan tény s mert hirtelen eszembe villant, hogy ennek a ténynek a hirdetése mekkora erő a szektáknak és mekkora gyengeség a mi számunkra. Egyházunk az újabb időkben egészen a közeli múltig a történelmi események sorozatos próbáltatásai következtében bizonyos tekintetben elvesztette a talajt lába alól; nem tudta, mihez fogjon: az egyháznak, mint földi intézménynek a biztosításához, vagy pedig a láthatatlan egyház kérdéseire irányítsa nagyobb mértékben a figyelmet. A mindennapi szükség az előbbi parancsolta, így esett meg, hogy ez alatt az idő alatt nem követelhetette a régi erővel a mindennapi élet állandó reformációját — s most egyszerre csak arra ébredünk, hogy egyházunknak ezt a feladatát a szekták kezdik kiszajdítani — sőt! fegyverül használni ellene.

Pedig a református egyház életet reformáló egyház. Ez a hivatása s ha erről megfeleledkeznek, nem volna többé létjogosultsága a földön. E tekintetben még a többi reformált egyházakat is felül kell múlnia, hiszen a reformátorok közül Kálvin az, aki legradikálisabban harcolt az Ige szellemében való életfolytatásért s az egész genfi küzdelme azért volt, mert látni akarta maga körül a református életet. Nem esztétikai szempontból kifogásolta a kocsmaádst, káromkodást, ünneprontást — hogy a cégéres bűnökről ne is szóljunk —, hanem, mert Isten törvényével ellenkezik. Nem csupán azért hangsúlyozta a szolgálat fontosságát, hogy ezzel megkönnyítse az életét annak, akinek szolgálok, hanem mert Krisztus akarja, hogy felvegyem a más terhét. Kálvin az Ordonnance-okban és más ilyen természetű írásában útmutatott s egyben örökséget hagyott az egyház hívei számára az ige szerint való élet tekintetében. Ezt az örökséget a református egyház mindig őrizte, de némelykor — különböző okokból kifolyólag — nem fordított kellő gondot rá. A történelem tanúsága szerint ilyenkor köszöntöttek be a meddő korok az egyház életébe.

Az élet reformációjának módja az egyházi fegyelmérés következetes keresztülvitele. Ha csak a magam életében akarok gyökeres változásokat elérni, már itt is első dolgom a fegyelem gyakorlása: az önfegyelmérés. Mennyivel nagyobb szükség van erre akkor, mikor az egyház a maga egyetemének s híveinek, mint egyes egyéneknek az életét veszi revízió alá. Egyházi fegyelmérésünknek elvét, a Szentírásból merített lényegét már Kálvin fogalmi formába öntötte s ezt a fogalmi formát legrövidebben így lehet kifejezni: akinek az életgyakorlata az evangéliummal nem egyezik meg, meg kell inteni s kötelezni, hogy a megsértett Isten és a gyülekezet előtt bűnbánatról s megjavulási szándékról tegyen bizonyosságot, ami Kálvinnál az egyház közösségéből való kirekesztéssel egyenlő. Az elv s az egész fegyelmérés kettős szolgál-

latot végez: a vétkező hívőben fel akarja ébreszteni a bűnbánat és bocsánatkérés lelkét, az egyházat pedig figyelmezteti a kötelezettségre, hogy amennyiben ez nem érhető el, a rosszat vessze ki magából. A mai gyakorlattal szemben baj van. Az őszinte bűnbánat látható megnyilvánulásnak s különösen a bocsánatkérésnek a lelke egyre ritkábban ébredzik az emberekben, az egyház pedig, mikor a rosszat ki akarja vetni magából, alaposan meggondolja a dolgot, mert a rosszat embertől nem lehet elintézni s egy egyházzag kirekesztésével fogy a lélekszám, az adózók száma s nő az egyház nyilvános ellenségeinek száma. Így a „van“ és a „kell“ között még most is éles ellentét áll fenn. Ma az a helyzet, hogy az új egyházfegyelmi szabályzat életbe lépett s nem merjük teljesen feltétel nélkül alkalmazni, mert az egyházat, mint intézményt, féltjük. A Regátban vadházasságban élt nővel szemben csak nagyon óvatosan indulok előre a fegyelmezés útján, mert családjá itthon a jobbak közé tartozik s ha minden tekintet nélkül lépek fel ellene, az egyházra zudítom annak haragját. A gyülekezetben a szektáskodás felé sántikáló lelkeket bizonytalanul kezeltem, megindítanám a fegyelmi eljárást ellenük, de akkor kitérnek s mi biztosít afelől, hogy az egyház közvéleménye a veszteségért nem redm hártja a felelősséget? Hanyag egyházzagondnokkal vagy méltatlan presbíterrel szemben sem megyek tovább a figyelmeztetésnél — szintén a fenti okokért. Ahol az ekklesiakövetés még szórványosan előfordul, ott is az ekklesiakövető, a lelkipásztor s két-három presbíter előt lefolyó cselekménnyé válik, elveszti eredeti jelentőségét, mely szerint a gyülekezet színe előtt a gyülekezetbe való visszafogadás aktusa. Mind ez miért? Mert a hívek, — sőt egyes esetekben a pásztorok tudatában is nem úgy él az egyház, mint Isten vitézkedő anyaszentegyháza — hanem mint olyan társulat, mely hivatva van az emberek közösségi élet utáni szükségét valami módon levezetni. Ilyenformán aztán feledésbe megy, hogy tagjaira nézve kötelező az isteni parancs: Szentek legyetek, mert én szent vagyok. Legyetek azért tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes. Hogy ez az isteni parancs újból kielégítést követelő éhséggé váljék a lélekben, hogy az egyház ismét egyházzá legyen a köztudatban: a hitvallásos nevelés eszközeit kell igénybe vennünk. Igen ám, de a felekezeti iskolák ritkák s egyre fogynak, az egyház belmissziói tevékenység elé újabb és újabb külső akadályok tornyosulnak. Mindezek dacára azonban — ha csak meg nem akarjuk tagadni magunkat — minden eszközt meg kell ragadni, hogy az egyház tagjait érezté tegyünk a fegyelem jelentőségének jelfogására, a fegyelem elfogadására s az ezt követő önfegyelmezésre. Az élet tisztábbá tétele csak ez által lehetséges. S ez a munka nem lehet meddő, mert a Lélek végzi általunk.

Ha most már a fentieket összevetjük a mai élet reformációra szoruló voltával, világos előttünk, hogy a mindennapi élet reformációját, az élet minden vonatkozásában az Ige uralmának biztosítását az egyháznak — mint Krisztus testének — kell keresztülvinnie. Nem hagyhatja ezt vándor prófétákra, az egyháztól nagyjában független egyesületekre s nem elégedhetik meg magukra hagyatott lelkipásztorok tusakodásával, hanem módot kell találnia az egyetemes megoldásra. Az egész mostani egyházi élet ennek a megoldásnak az áldott kutatása, keresése. Különösképpen az új fegyelmezési szabályzat életbeléptetése szolgálja közvetlenül ezt a célt, de az új törvény megalkotására vonatkozó próbálkozásokat, a lelkészképzés reformját, a csak most megalakult lelkészértekezletet s a többi megmozdulást is az a szellem hatja át. Egyelőre azonban mindezek csak a kezdet kezdetén álló törekvések s a rajtuk keresztül történető megújulásnak súlyos akadályai vannak. Ezek között talán a legfontosabb az, hogy a transzylvániai református nép egyes rétegei számára nem elég drága az atyák hite. Vannak helyek, ahol ez már inkább csak tradíció, mint éltető erő. Hány nagyhangú fenyegetőzés megy be egy esperesi irodába, vagy az igazgatótanácshoz a kicsinyes érdekek miatt háborgó gyülekezetekből: ha nem úgy intézik, ahogy mi kívánjuk, kitérünk, ha nem az lesz a tanító, akit mi akarunk, állami iskolába adjuk gyermekeinket — s ha a fenyegetőzések meg is maradnak ezeknek, a jelenség akkor is fájdalmas figyelmeztetés. Az akadályokat Isten azért adja, hogy előtűnk jobban összegyűjtsük s megfeszítsük erőnket; a kikelt csirának sok megpróbáltatáson és reménytelenségen kell általmenni, amíg kalász lesz belőle. Az eredmény megmutatja majd, hogy helyes utak-e ezek s még ezeken kívül melyek a helyes utak életünk megújulása felé.

Dr. Gönczy Lajos a Református Szemlében lelkészképzésünk reformjáról szóló cikkében megállapítja, hogy az egyház — emberileg szólva — mindig olyan, amilyenek a lelkipásztorai. A professzor úr szíves engedelmével ezt a megállapítást én kitágítanám oda, hogy az egyház mindig olyan, amilyenek a vezetői, vagy mert evangéliumi szellemű, használjuk ezt a kifejezést: szolgálói. Lelkipásztorok, tanítók, tanárok, presbíterek stb. A nép ezeknek s valóban különösképpen a lelkipásztoroknak az életét likörnek tekintti, amelyből hibáit sokszor igazolja. Ezért életünk reformációjában az első lépés: az egyházi szolgák vegyék revízió alá életüket s ha erre nem képesek, jöjjön az egyház a szigorú fegyelmezéssel. Kálvin értelme szerint — amint dr. Imre Lajos Az Ige és fegyelem c. könyvében írja — a fegyelmezés az egyházi szolgákra nézve szigorubb a felelősségnél fogva, ami vállaikon van. Ezzel szemben a gyakorlat az, hogy az egyház szolgálival szemben tulságosan türel-

mes. Igaz, hogy az igazságosság erénypárját az igazlelkűséget elsősorban az egyháznak kell gyakorolnia, igaz, hogy a fegyelmezendő egyházi szolgának nem lehet tekintet nélkül hagyni családját. De az a kérdés, ez a tekintet megéri-e a lelki veszteséget, amelyet egy egy méltatlan szolga munkája, illetőleg munkátlansága okoz? Segédlelkész koromban az esperesi irodán eljlesztő fegyelmi eljárás iratait olvastam; az ítélet: állásvesztés. Akire kimondták, azóta másik állását is elvesztette s most egy szórvány gyülekezetet „pásztorol”. Vagy egy másik eset: a lévita szándékos hanyagsága miatt bezárták az iskolát, azért, hogy ő „tisztelletes úr” maradjon; hivei most a szektákhoz térnek át, a hivatalos egyház nyugdíjazni akarja, mint szolgálatra képtelent, de a nyugdíjbizottság „szolgálatban” hagyja. Hány ilyen eset van még? Ugyancsak segédlelkései időmből emlékszem egy jelekezeti tanítónő ellen tett panaszra, aki az iskolás gyermekeket idegen jelekezeti kultusznak ünnepségeire vezényelte ki s ott a feszüllet csókoltatta veillk s letérdeltette őket. Az ilyen sem egyedül álló eset. S bár a következő tanévben elhelyezték onnan, de azért állásba jutott. De ne nézzünk ezekre a súlyos esetekre, melyek eddig is kiváltották a fegyelmi eljárást, vagy szélesebb körben magukra vonták a közbotránkozást, hanem maradjunk az egyházi szolgák egyéni és családi életénél s idegződjék be már egyszer a gondolkozásunkba, hogy ez nem lehet csupán magán ügy. Miképen akarjuk a reánk bízottak életét „megreformálni”, ha a példánk nem mutat rá, hogy mekkora ériéke van az ilyen életnek? Vagy ott van egy egy egyházi megyei közgyűlést betöltő, személyeskedésbe fuló parázs veszekedés. Mikor egy ilyet végig hallgattam, arra gondoltam: akik most lit tullicitálják egymást a hangoskodásban, milyen szent megbotránkozással itélik el, mikor gyülekezetükben a vezetésük alatt folyó gyűlésen ugyanez történik.

Külön meg kell említeni, mint az egyházi szolgák életéből kiirtandó tény, a sok helyen meglevő lelkipásztor-tanító párharcot. Ennek a meglete súlyos ítélet ránk nézve, mert az önfegyelem hiányát mutatja. Személyes érdekek váltják ki s romboló következményei vannak. A tanító szemére hányja a lelkipásztiornak, hogy „nem dolgozik annyit, mint ő”, ez viszont azzal felel vissza, hogy a tanítónak kisebb képessége dacára „több jízetése van, mint neki.” Egy másnak a hibáját keresik, hiúságát sértik, egymással való viszonyukban sajátmaguk botlásáról nem akarnak tudni, a kötelességre való fizyelmeztetést egymástól személyes sértésnek veszik — s megesis, hogy ellenségeivé lesznek egymásnak, széthúzó erőkké válnak ebben az összefogást parancsoló világban. Ellentétüknek a gyülekezeti munka eredménye adja meg az drát: szennyesebb lesz az élet, kacag s hódít a sátán. Nem szabad az egyháznak kicsibe

venni s tétlenül nézni ezeket a kinövéseket. Ha szolgái nem tudják fegyelmezni magukat, fegyelmezzon az egyház. Tanulja meg mindenki, hogy Istennek való szolgálatban nem foglalhat helyet az egyéni hiúság és a szabadosság.

*

A keresztyén ember életének milyensége soha sem volt mellékes kérdés s így most is ez a fokmérője valaki keresztyéniségének. Egyházzunk ellentétes erők között öröklődik, egyfelől a bolsevizmus bomlasztó mérgei szorongatják, másfelől szélső jobboldalt, túlzott nacionalista dramlatok nem bírják megérteni, hogy a lélekért küzd s ezért látnak veszedelmest munkájában. Szükség, hogy tagjainak evangéliumi szellemtől áthatott élete világítsa meg mindenki előtt: mi Krisztus uralmát akarjuk! Hol vagyunk ettől? Nem is jó rágondolni. De a történelem tanúsága szerint súlyos időkben, ítélet alatt álló korokban inkább Isien felé fordultak a lelkek. Hátha a mostani ítéletes sors is így fogja kialakítani tisztább életünket. Mi ebben reménykedünk: a Szentlélek örök reformációjában.

Körülöttünk zajlik a világ. Minden vonalon új utakat keresnek egyházban, egyházon kívül és egyház ellen is s ezek a keresések mind azt mutatják: éri az ember, hogy valami nincs rendén. Hallunk az anglikán s román ortodox egyházak közötti megegyezési kísérletekről, hallunk a németországi felfordult egyházi s vallási állapotokról, a francia lélek ijesztő válságról. Ki tudja a spanyol polgárháborúból is milyen sorsa nő ki a keresztyénségnek? Elöttünk van a szórványokban hiveink szomorú állapota, gyülekezeteink népének az egyház terhei hordozása alól kibuvásra való készsége. Ilyen állapotok közt önkénytelenül rá kell gondolnunk, nem vakmerőség-e, hogy az egyház épen most indul el az úton, hogy hivei életét gyökeres reformáció alá vegye? Ha Krisztus él az életünkben, a kérdésre azonnal kell hangzania a feleletnek: nem! Mert nem félelemnek lelkét vettük, hanem erőnek, szeretetnek és józanságnak lelkét. Ez a Lélek pedig mindenkor kötelez arra. Csak ez a reformáció lehet fegyverünk a szekták támadásai ellen, csak ez a reformáció védhet meg a világban felénk támadó veszedelmektől. Nem szabad tehát pillanatra sem megszűnnie a követelésnek elsősorban saját magunkkal szemben: fegyelem! önfegyelem!

KOVÁTS LÁSZLÓ.

Németországban a német hitvalló egyház ideiglenes vezetősége tiltakozó irattal fordult magához a birodalmi vezérhez, Hitlerhez. Ebben az iratban felsorolták mindama sok sérelmet és üldöztetést, amelyet utóbb a hitvalló egyháznak s ezen keresztül a Krisztus Evangéliumának, a nemzeti szocializmustól el kellett szenvednie.

E panaszlatra mindeztideig válasz nem érkezett. Félhivatalosan az a hír jött, hogy mivel az evangélikus egyház ideiglenes vezetősége nem törvényes testület, beadványára választ nem várhat.

„IGY SZÓL AZ ÚR“

Isten ismerete — Isten szeretete.

Esaiás 65 : 1. vers.

Minden vallás erre a kérdésre akar megfelelni: kicsoda az Isten? Hogyan ismerhető meg? A szerint, hogy erre a kérdésre hogyan felelt meg, helyezkedett el az illető vallás az értékek leírásán. A vallások egészen a keresztyénségig, minden különbözőségük ellenére is, megegyeztek abban, hogy Istenről „ember-szabású“ az ismeretük és éppen ezért hamis ismeretük volt, vagy pedig bálványistent ismertek és nem az igazi Istent.

Egyedül az evangéliumból, (mint Isten önkijelentéséből) táplálkozó keresztyénség kapta meg az Isten igaz ismeretét. Nem azért, mert talán a keresztyénség, mint vallás, nagyobb gondolati koncepcióra, dúsabb érzésvilágra, kielé fészülő akarat-életre támaszkodik, hanem azért, mert *Isten megismertette saját magát*, mert *Ő engedte*, hogy megkeressék, *Ő hagyta*, hogy megtalálják.

Az ember gondolatával bejárhatta a legmagasabb magasságokat, de Isten még magasabban volt. Szállhattak a legmélyebb mélységekbe az emberi érzések, de Isten még mélyebben volt. Ezért nem ismerhette meg az ember Istent. Nem, továbbá, mert Istent semmivel le nem fizethette az ember, le nem kenyereshette, hogy közelebb jöjjön. Még egy büntelen lélek sem lett volna ár az Isten megismeréséért, hiszen az Isten az embert a saját képére teremtette és joggal várhatott volna az embertől ilyen lelket.

Az ember eljutott ahhoz ponthoz, hogy be kellett ismernie tehetetlenségét. Nem maradt más hátra, mint visszaesni egy sötét, hideg, kilátás nélküli világba, hol minden perc közelebb vitte az embert egy kiszámíthatatlan félelmeségű ítélethez.

És ma is úgy állunk, hogy magunktól meg nem ismerhetjük Istent. Nagyon jó ezt tudni, mert már nagyon is biztosak vagyunk abban, hogy kicsoda Isten. S ha egyszer mégis szemtől szembe megnézzük meztelen önmagunkat, egy megmerevedett világ bálvány-istenének kitért agyú ismeretét találjuk meg. Itt aztán szorongó lélelmek markolják meg szívünket, majd léha kacagás tölti meg azt, hogy azután valami váratlan rázkódítás ismét belelökjön a nem-tudás ijesztő mélységébe. Mit tehetünk tehát *mi*?

Semmit többet, mint amit már sokan megtettek: ismét és ismét keresni Istent. De ezt, ennyit meg kell tennünk. Hogy Isten megismereti, megtaláltatja-e magát, az már az *Ő* dolga, az *Ő* tevékenységétől függ.

De épen a tanácstalanságnak, a fájó kiáltásoknak, a zokogó hívogatásoknak ez a pontja az, ahol kigyúlhat az Isten ismeretének transz-

parensé, mely eddig csak szürke betű volt, mint akármelyik más emberi betű. Ez az a pont, ahol a Szentírásan felgyúl az Isten önkijelentésének fénye, amikor a Jézus emberi arcán ki-pontozódik az Isten-arc, amikor meglátod, hogy Isten megtett mindent helyetted, mert: megismertette és megtaláltatta magát. Nem azért, mert te nagy voltál és kiérdemelted azt, hanem éppen, mert kicsi voltál. Megtette, mert nem nézhette szorongásaidat, félelmeidet, úttalanságodat, menthetelenségedet, egyszerűen: *mert szeretett téged*. Annyira szeretett, hogy vállalta a visszautasítást, a megaláztatást. És tette ezt a mindenkitől független szent Úristen, Kiti senki és semmi nem kötelez és Aki mindenek Bírója. Tette ezt nem Hozzá hasonlóval, hanem a földi emberrel, ki tudatosan szembehelyezkedett vele. És, ami Isten szeretetét a legmélyebben fejezi ki, de egyben a legnagyobb felelősséget helyezi ítéletes módon az ember lelkére: tette ezt a Jézus Krisztusban.

Miért engedte Isten, hogy megismerjék és megtalálják azok, akik nem is keresték? Azért, hogy, ha majd egyszer ítéletre megyünk Eléje, ne mondhassuk, hogy nem mint szent és ítélő Istent ismerhettük meg.

És még inkább: mert szeret. Mert tudja, hogy egyszer az életben nagyon egyedül és nagyon gyermekek leszünk és akkor kell tudnunk: van Atyánk, Ki úgy szeret, hogy az *Ő* Fiát adja érettünk. Mert tudja, hogy egyszer az életben nagyon a mélységben leszünk, csak a bűneink társaságában és akkor kell tudjunk: van Megváltó Krisztusunk. Mert tudja, hogy egyszer undorítóan csak testnek érezzük magunkat, mikor káltani fogunk lélek után és akkor kell tudnunk, hogy van, aki hallja a mi kiáltásunkat, Valaki, Aki szent és Lélek. Így készíti Isten a jövődőt s ezért, mintha hallanám: szólni igéken keresztül: te nem ismersz, Én megismertetem magam veled. Te nem keresel, Én megtaláltatom magam. Te nem szeretsz, szeretlek téged Én. Te nem tudsz szabadulni, meg-szabadítalak Én.

És a te feleleted ez: ismerlek Uram, *mert Te már az örökkévalóságban megismertél*, megtaláltalak, *mert Te megtaláltád engem*, szeretlek Uram, *mert Te előbb szeretted engem*.

Kozma Tibor.

Angliában néhány lelkes fiatalember az elmúlt nyáron úgy igyekezett Isten ügyét szolgálni, hogy autóval minden vasárnap felkeresett egy-egy fürdőhelyet s ott hanglemezeken egyházi énekeket adott elő.

Angliában országsszerte most ünnepelték Tyndale Vilmos bibliafordító vértanu halálának 400-ik évfordulóját. Hazájából el kellett menekülnie. Németországban adta ki bibliafordítását. Majd 1536-ban belga földön megégették. Utolsó szavai ezek voltak: „Uram, nyisd meg Anglia királyának szemét.“ Isten meghallgatta imádságát. A király, aki eddig ellenséges érülettel viseltette az evangélium iránt, Tyndale halála után 2 évvel minden angol templom oltárára odahelyeztette a Szentírást.

A francia protestantizmus szerepe a francia és egyetemes művelődéstörténetben.*

1. A humanista műveltségű reformátorok. A humanizmus nagy világmozgalmá, mely a reformációt szellemileg olyan jól előkészítette, Franciaországban is nagy szerepet játszott. Az első reformatori mozgalmak kezdeményezői mind humanisták voltak. Lefèvre d'Étaples, a bibliafordító, Aristotelesről írt érdekes munkát. Mikor Navarrába menekült, humanista féltékenységét vádolta azért, hogy nem maradt otthon, ahol máglyahalál várta. Hozzá hasonló humanista volt Briconnet, a meaux-i püspök, Guillaume Budé, a kiváló szövegkritikus. Legnagyobb humanista maga Kálvin volt, akinek latin nyelvezete a Tacituséhoz hasonlít. Bèza Tódor e téren is hű tanítványa volt nagy mesterének.

Az I. Ferenc francia király által alapított híres *Collège de France*, alapjában véve egy protestáns humanista intézmény volt, mely főleg a Sorbonne egyoldalúsága ellen küzdött. Ugyanígy egy hugenotta tudósnak lehet köszönni elsősorban a Francia Akadémiát is. Ezt valójában *Conrart* szervezte meg, az Akadémia első örökös titkára, aki a Marot- és Bèza-féle zsoltárfordítást revidálta. Tehát itt is elsősorban egy hugenotta tudós az érdem, nem pedig Richelieu-é.

2. A francia protestantizmus a művészeti fejlődésben is előkelő szerepet játszott. A XVI. század legnagyobb zeneszerzője a hugenotta *Goudimel*, aki a híres *Palestrina* tanítómestere volt. Dallamai ma már mindenki által az egyetemes egyházi zene drága kincseinek tekintetnek.

A francia renaissance három legnagyobb művésze szintén hugenotta volt. Ezek közül *Jean Goujon* olyan nagyszerű szobrokat készített, hogy őt sokan a francia *Pheidias*nak tekintik. Sajátságos tragédiája a francia szobrászatnak, hogy ezt a nagyszerű művészt egy puskagolyó ölte meg a hirhedt Szent-Bertalan éji vérengzések alkalmával.

Goujonhoz hasonló értékű festő volt *Jean Cousin*, aki a XVI. század legnagyobb francia festője. A harmadik nagy művész *Bernard Palissy*, szintén hugenotta volt. Általában a francia protestantizmusnak sokkal nagyobb része volt a művészet fejlődésében, mint ahogy eddig tartották. De a legnagyobb szerepet kétségkívül a nevelésben és tanításban játszotta.

3. A francia protestantizmus és az iskolák. A francia protestantizmus vezetői kezdettől fogva nagy fontosságot tulajdonítottak a nevelésnek és a tanításnak. Kálvin egykori mestere, *Mathusin Cordier* volt a legelső iskolaszervező. Mikor Kálvin véglegesen Genfben telepedett le, idehívta *Cordier*-t is, aki aztán megszervezte a híres genfi Akadémiát, az első protestáns egyetemet. Genfi körökben *Cordier*-t mindig a nevelők mintaképének tekintették.

Franciaországban az iskolák szervezése már a legvéresebb üldözések idejében megkezdődött. Ez természetesen csak titokban történhetett. Elvi alapja az a meggyőződés volt, hogy a francia protestantizmus az őt környező ellenséges világban csak úgy maradhat meg, ha egy új hagyományt, új lelkiséget teremt az ifjúságban. Ennek pedig csak egy útja volt: az iskoláztatás, még pedig minél szélesebb körben. Legelőször az elemi, illetve az ú. n. katecheta iskolákat állították fel. Az 1570-es években már középiskolák is lehettek, mert 1572-ben egy nimesi zsinaton a ref. tanárok köteleltségéről vitalkoztak. Egészen valószínűnek látszik, hogy Nimes-ben titkos protestáns akadémia volt még 1598 előtt. A nassauai herceg fenhatósága alatt szintén voltak francia nyelvű akadémikák (Sedan stb.).

1596-ban a saumuri zsinat elhatározta, hogy minden egyházmegyében egy kollégium s az egész országban legalább két akadémia állíttatik fel. Akkor 16 pro-

testáns egyházmegye volt s mégis legalább 40 kollégiumot állítottak fel. A nantesi ediktum kiadása után nemsokára felállították a két prof. akadémiát: egyiket Montauban-ban, másikat pedig Saumur-ban. Ebben az iskolában orvostudományt és jogot is tanítottak.

A francia protestánsok megható módon ragaszkodtak iskoláikhoz és azokat óriási áldozatokkal tartották fent. 1601-ben a gergeau-i zsinaton egyenesen kimondták: *az iskolákra jobban kell vigyázni, mint magukra a templomokra. Inkább a zsinagoga vesszen el, monddták, mint az iskola.*

Később, mikor az általános üldözés miatt az egyház már az összeomlás küszöbén állott, a hívek újra óriási terheket vállaltak magukra az iskolák fenntartása érdekében. Az egyházfegyelmi Szabályzat negyedik fejezetének II. része foglalkozik ezzel a kérdéssel és a *protestáns hívek jövedelmének egyötöd részét kéri iskoláikra.*

A francia protestáns iskolák lelkiismeretesen végezték hivatásukat egészen a XVII. század végéig. Ekkor, a nantesi ediktum visszavonását megelőző általános üldözésnek mind áldozatul estek. A nantesi ediktumot megszüntető királyi rendelet értelmében többé nem lehetett nyilvános iskolákat tartani. A protestánsok azonban ekkor sem mondták le gyermekeik iskoláztatásáról. A mezőkön, erdei tisztásokon gyűjtötték össze a gyermekeket, akiket ilyen „mezei iskolákban” tanítottak és katechizáltak.

1808 után a francia protestánsok vallásszabadságot kaptak. Ettől kezdve ezrével állították fel iskoláikat megmaradt híveik gyermekeinek nevelésére. Nevelési rendszerük olyan kitűnő volt, hogy később, mikor az állami oktatást új alapokra fektették, a protestáns iskolarendszer eredményeit széles mértékben alkalmazták.

Biró Sándor.

Budapest egyetlen református elemi iskoláját, a holland trónörökösőről elnevezett Julianna iskolát, az elmúlt hónapok folyamán újjáépítették és folyó évi november 16-án tartották meg felavató ünnepélyét. A szolgálatot ez alkalommal dr. Ravasz László püspök végezte. Az ünnepségen többek között jelen volt Kuyper Katalin, az egykori nagy holland miniszterelnöknek, Kuyper Ábrahámnak, a leánya is. Az előcsarnokban két márványtáblát is helyeztek el, amelynek a szövege a következő:

„A holland szív szerepelét hirdeti és emléket őriz ez az épület.

A holland református gyermekétkeztetés emlékére az 1925. évben létesült e helyen a budapesti református egyház Julianna holland trónörökösőről elnevezett elemi iskolája. Újjáépült 1936-ban a holland hittestvérek és iskolásgyermekek adományából.

Budapest Székesfőváros és a budapesti Farsori egyház támogatásával.

Felavattatott 1936 november 16-án a holland református bizottság képviselőjének, Kuyper Katalin úrhölgynek és az iskolafenntartó budapesti református egyházmegye elnökségének jelenlétében.

A magyar szív hálája és a magyar gyermekek imádsága el ne fogyjon e falak között.”

* Részlet *H. Clavier* montpellier-i ref. theol. tanár úrnak a Theologiai Fakultáson tartott előadásaiából.

EGYHÁZI KRÓNIKA

A román egyházak egyesülésének kérdése.

A román orthodox és görög-katholikus gyházak egymásközi viszonyát régóta az egyesülés kérdése határozza meg. Már jó ideje annak, hogy On. Ghibu professzor egy előadásban kijelentette: a románság egyesülésének utolsó lépése a vallásos egyesülés, azaz a valódi egység. Amíg ez nem történik meg, mondotta, addig a román egység nem teljes.

Természetesen a kérdés feszegetése csakhamar nagy izgalmakat okozott. Az orthodox hivatalos felfogás szerint az egység könnyen megvalósítható, hogyha a görög-katholikusok visszatérnek az orthodox egyházba, honnan őket a „perfid Habsburgok és a magyar ellenség” kiszakították. Ezzel szemben a görög-katholikusok véleménye szerint az egység csak Rómán keresztül lehetséges, — ha az orthodox egyház csatlakozik a római kath. egyházhoz.

A „Frăția Ortodoxă Română” c. szervezet legutóbbi közgyűlésén, Aradon újra felvetették az egyesülés kérdését. A határozati javaslat 3. és 4. pontjában erre vonatkozólag a következők olvashatók: „Azok a veszedelmek, melyek a román nép jövőjét fenyegetik, valamint az 1700-as habsburgl alattomoság és magyar ellenségeskedés miatt ma is tartó ártalmas széthuzások, parancsoló módon követelik a vallási egység végleges betetőzését. Ezt különben saját faji ösztönünk is diktálja még pedig egy testvért és orthodox szellemű megvalósításban. Ezért az „Orthodox Román Testvériség” szervezete kéri hogy az ország alkotmányában a kultuszok kérdését olyan módon oldják meg, mely biztosíthatja az orthodox egyháznak az állam szellemi irányításában az egyedül és igazi jelleget. Ezt pedig azért, mert az állam nemzetiségével csak egyedül az orthodox egyház azonosította mindig magát.”

Az „Unirea” c. román gör.-kath. lap nov. 7-iki számában öntudatosan visszautasítja ezt a hangot és követelést. Ez egész egyszerűen nem más, „mint hadüzenet, nyílt felekezeti háború bejelentése”, írja az újság vezércikkének szerzője. Hiszen az államot hívja fel a görög-katholikus egyház megszüntetésére. Ugy képzelet, hogy az egység valami külső dolog, amit opportizmusból meg kell csinálni. Ez azonban lehetetlenség. Itt vallásos meggyőződésről van szó, ezt pedig nem lehet külső eszközökkel erőszakolni. A görög-katholikusok visszautasítják a faji ösztön ilyen értelmezését, mert szerintük éppen ez az ösztön az, amely Róma felé, nem pedig az orthodoxy felé viszi a románságot. Nagyon jó különben, ha a román házból egy kicsit ablak Nyugat felé is nyílik, mert hiszen néha onnan is jön egy kis világság.

2 Versengés az „elmagyarosított székelyek” visszaramánosításáért. Az „Unirea” nov. 14-i száma elkeseredett hangon panaszkolja azt a visszaélést, mely „Treiscaune-megyében, dr. Bidu prefektus türelmes satrapájában történt”. Itt az egyik nagyobb községben, a fiatal, újonnan kinevezett görög-kath. pap kezdett

munkát a visszaramanosítás érdekében. Legelőször is egy templomot akart építeni. Tervét eleinte Bidu prefektus is támogatta. Nemsokára azonban megváltozott. „Minden szegyen nélkül kezdte kényszergetni” a papot, hogy térjen át orthodox vallásra. Hanem ő, a prefektus fog orthodox templomot csinálni. Mikor a görög-katholikus pap nem hajlott az áttérésre, be is váltotta fenyegetését: orthodox parochiát alapított néhány változó tisztviselő részére. Majd erővel elvette az állami iskola szép kertjét s ott megkezdették az „uralkodó egyház” templomának építését.

Ellenben a görög-katholikusok csakhamar mindenféle akadályba ütköztek a templomepítés körül. Nemsokára a prefektus rendeletére csendőrök jelentek meg a községben és megtiltották a további építést. Pedig az építéshez szükséges minden engedély megvolt. De nem volt mit csinálni. „Embereink igazságukkal a kezükben, lelkükbe fojtották járdalmukat s ott hagyták a vörös falakat a román állam csendőreinek őrzete alatt.”

A cikk írója ezek leírása alkalmával megállapítja, hogy a székelyek „visszaszerzése” így nem lehetséges. Ott, ahol nincs mintaszerű közigazgatás, nem lehet tiszteletet szerezni az államnak. „Az államhatalom képviselői által elkövetett visszaélések meggyalázzák népünkkel azok előtt, akiknél éppen tiszteletet és bámulatot kellene keltetni.”

Uj román Biblia-fordítás.

A görög-keleti román egyházi életnek rég óhajtott vágya teljesült az új Biblia-fordítás megjelenésével. Az első román Biblia-fordítás ez előtt 250 évvel jelent meg, 1688-ban Șerban Cantacuzino fejedelem idejében. Ezt Șimuil Micu Klein-nak Blaj-on kiadott fordítása követte 1795-ben. Ugyanez a fordítás jelent meg 1819-ben Petersburgban, majd 1854—56-ban Buzău-ban. Șaguna Andreiu fordítása ugyancsak ezeknek a felhasználásával készült 1853-ban. Az 1914-iki zsinaton elfogadott Biblia-fordítás ezeknek az új kiadása. A háború után az orthodox egyház 1922-ben București-ben megalakította az „Institutul Biblic” nevű társaságot egy új bibliai fordítás előkészítésére. Így jelent meg 1926-ban Nicodim Munteanu mostani moldovai érseknek a fordítása az Új szövetség és a Zoltárok címén, valamint Pisculescu Új testamentum fordítása, azonban a teljes fordítást nem sikerült elkészíteni.

1930 május 5-én a zsinat hivatalosan is megbizta a fent említett fordítókat a Biblia teljes fordításával. A nevezettekhez még Vasile Radu lelkész is szegődik, kinek a keleti nyelvekben való jártassága és tudása köztudomású volt. A fordítók a görög Széptuaginta szöveget használták, de a héber szöveg ellenőrzése mellett. A szöveg összeegyeztetésére a modern fordításokat is átnézték. Az új Biblia-fordítás megfelel a bibliai kritika és nyelvezet követelményeinek.

Benkő Lajos

A Református Világszövetségről és lapjáról.

Még élénk élményeket emlékeztünkben brit testvéreinknek, Dr. Webster, Principal Paul és W. H. Hamilton kiküldötteknek, a Ref. Világszövetség (Presbyterian Alliance) képviselőinek szeptemberben körünkben tett látogatása. Nem lesz felesleges ezuttal elmondani egyet-mást a Világszövetség munkájáról.

A presbiteri rendszerű református egyházak 1877-ben tömörültek szövetségbe. Ma már (Nagybritanniát egynek véve) 24 ország ref. egyháza tagja e Világszövetségnek, melynek hivatalos neve, a domináló angol hatásnak megfelelőleg: The Alliance of Reformed Churches Holding the Presbyterian System, vagy röviden: General Presbyterian Alliance. Jelenlegi elnöke Dr. W. A. Curtis edinburghi egyetemi tanár, a keleti ág (európai ág) főtitkára W. H. Hamilton, alelnökei közé tartozik a már szintén említett Dr. F. J. Paul is.

A Világszövetség közel 40 milliónyi reformátusságot kapcsol össze Kanadától Japánig. Egymásnak megismerése, imádságban hordozása, testvéri segítségnyújtás és együttműködés a célja ez egyesülésnek. Nem egy lépést tettek már értünk külföldön. Az állandó munkát a skóciai Edinburghban székelő központi irodán főként a főtitkár végzi. A közös munka jelentős állomásai a négyévenkénti református világkonferenciák, melyeket felváltva angol és amerikai városokban szoktak megrendezni. A legutóbbi ilyen konferenciák voltak: 1921-ben Pittsburgban, 1925-ben Cardiffban, 1929-ben Bostonban és 1933-ban Belfastban. A legnevezetesebb volt a Világszövetség ötvenéves jubileumát ünneplő cardiffi konferencia, melyen eleddig legtöbb magyar református vett részt (19), köztük György Endrével, ki az egyetlen volt a konferencia tagjai közül, aki félszázaddal azelőtt az alakuló gyűlésen is ott volt. A folyó évben a keleti tagozat tartott gyűlést a csehországi Podjebradyban, legközelebbi világgyűlés pedig 1937-re Oxfordba van tervezve.

A Világszövetségnek igen fontos szerve a 16 év óta fennálló lapja, mely The Presbyterian (Quarterly) Register néven negyedévenként jelenik meg. Ezidőszent éppen a velünk annyira megbarátkozott Hamilton főtitkár szerkeszti. E folyóirat f. évben megjelent három számából röviden ismertetjük a jelentősebb közleményeket, részint közérdekű voltok miatt, részint, hogy az angolnyelvű lap tartalmáról, irányáról némi fogalmat nyújtsunk.

A jegyzetek mély együttérzéssel kommentálják Dr. Webster betegségét, melyen a mi legjobb barátunk immár, Istennek hála, túl van. A februárban megjelent első szám legjelentősebb cikke a dr. Keller Adolfé a Németországból kimenekültek kérdéséről. 1934-ben inkább iparosok, munkások, a megelőző évben s most pár hónapja főként intellektuális vándoroltak ki, főként Svájcba, de nem egy közülük csak hányódik, tenger viszontagság közt a nagyvilágban, otthontalanul. E zsidók, nem-árja keresztyének és politikai menekültek mellett található más országból kerültek is (orosz, asszír stb. menekültek). Nagy nyomoruságukat még 1934-ben a Népszövetség elé vitte az egyházak útján segítő Európai Segélyakció (The European Central Office for Inter-church Aid). A Népszövetség az asszír nesztorianusok kérdését már megoldotta, amennyiben a menekülőknél 73 millió francia frankot ígért és Orontes vidékén otthont biztosított számukra. Ilyen segítségre vár a Németországból kiüldözöttek nagy tömege. E munkában elől kell járniok az egyházaknak. J. A. Fındalay megjegyzései a barthi teológiáról elég sok járatlanságot árulnak el. (Csúcspontnak Brunner Mitteréit tartja s nem tud a két theologus közti súlyos szakadékról.)

A májusi szám Kálvin emlékeztetének szánt, de jelentősebb eseményt nem ad. Három magyar vonatkozást is találunk benne: illusztrációként a debreceni református templom belsejét. A. King méltatását a

debreceni egyetemi tanárok és doktorok által kiadott Kálvin és a kálvinizmus c. könyvről. (A Hungarian tribute to Calvin címen részletesen, mely megértéssel ír a budapesti skót zsidómisszionárius róla), végül mint egyik legjobb Kálvin-tanulmányt emlegeti a lap dr. Victor Jánosnak a The Evangelical Quarterly ezévi számában megjelent cikkét.

Az augusztusi számot csaknem egészében a különböző ref. egyházak hírei, életképei töltik meg. Ezt kivonatban közölni lehetetlen. Nagy kár, hogy a mi magyar ref. egyházaink életéről csak annyit tud említeni, hogy dr. Makkai Sándor betegsége miatt kénytelen volt püspöki állásáról lemondani s elfogadni a debreceni egyetemi tanárságot, továbbá, hogy a Világszövetség négy kiküldöttje (dr. Keller jövetele is tervezve volt) a romániai reformátusság meglátogatására készül.

E látogatás azóta végbement s kétségteletül sokat tett arra nézve, hogy egyházi életünket a világreformátusság megismerje. Még jelentősebb azonban az az indítása köztünk, hogy kölcsönösen jobban kell ismerünk és hordoznunk egymást, mint egy Testnek a tagjai, ha az egész világra szerteszórva élünk is. H. J.

A Protestáns Diákszövetségben Budapesten Németh Imre országgyűlési képviselő tartott igen érdekes előadást. Kifejtette, hogy a mai magyar intellektuális ifjúság jelentékeny része több felelősségtudattal viselt sorsát, mint a régi idők. A mai ifjúság választását a politikai törekvések között a rázúduló jelszózuhatag teszi nagyon nehézé. Sokszor egy és ugyanazon jelszó zászlaja alá különböző törekvésű politikai csoportok gyűlnek össze.

A legnagyobb a zavar a legdivatosabb jelszó, az úgynevezett „világnézeti harc” körül. Világos lehet mindenki előtt, hogy az úgynevezett bolsevizmus ellen kell felsorakoznunk, de melyik az a világnézet, amelyhez csatlakoznunk kell? A leghangosabbak a hitlerizmus eszmévilágát ajánlják világnézeti alapnak, de ugyanezek a fasizmusról is beszélnek. A két eszmerendszer elvileg élesen szemben áll egymással.

A hitlerizmus eszmévilága és módszerei a faji gögmitikus elzelmű principiumából nőttek ki. A faji gögnek primitív elvéből a bolsevizmust sokkal több joggal tartathatjuk az orosz lélek átmodozásba sóvárgó faji gögjenek, mintsem egyetemes jellegű világszemléletnek. A hitlerizmus ezek szerint sokkal nagyobb lényegi rokonságot mutat a bolsevizmussal, mint a fasizmussal, aminek semmi köze a faji gondolathoz.

Elsősorban magyarok vagyunk és keresztyének vagyunk. Ez politikai magatartást is jelent és ha úgy jelszik, világnézetet is. Mindenesetre inkább, mint akár a bolsevizmus anyagelvűsége vagy az ugyancsak materialis primitívitású vér-elmélet, amely egyébként, mint látjuk, gazdasági és társadalmi programjának végső céljában sem különbözik nagyon a bolsevizmustól. Nem lehet azonban elfogadni sem keresztyének, sem magyarnak elfogadni az olyan törekvést, amely így dörömböl a hatalmak kapuján:

— Adjátok ide azt a monopóliumot, mert én keresztyén és magyar vagyok!

A magyar ifjúságnak minden jelszópolitika veszedelmével szemben legerősebb vára az az álláspont, hogy erélytel és felsőbbiséggel ítélheti meg mindezeket a jelszavakat. Nem csodálkozom azon, hogy a jelszópolitikai törekvésekkel szemben álló mozgalom vallás-erkölcsi alapon álló ifjúsági szövetségből indult el. Ha a vallás-erkölcsi alapon álló ifjúsági táborok összefognak és vígyáznak arra, hogy a vallás-erkölcsi alap sose legyen ürügye felekezeti érdekképviselet jelszópolitikájának, megindítják egy tiszta és igaz politikai törekvés kibontakozását, amely jelszavak nélkül, de lényegi erővel keresztyénien szociális és magyarul európai lehet.

KERESZTYÉN KRITIKA

**„Lágymeleg vagy, sem hideg,
sem hév...“**

Egyik nagy egyházközségünkben a meghívás útján való lelkészválasztás alkalmával a jogosult szavazóknak alig egyhatod része jelent meg a szavazásnál s ezeknek is egyharmad része oly botrányosan viselkedett és fenyegetőzött, amely semmiképen sem igazolható és méltatlan a református keresztyén emberhez. Azok, akik ott voltak a szavazásnál, nemcsak megbotrányoztak, hanem szívökben mélységes aggodalommal eltelve gondolnak vissza erre a szomorú napra. A botrányozás elmúlt, a mesterségesen szított izgatások felett napirendre tér a gyülekezet, de akik felelősséget hordoznak az Anyaszentegyházért, azok nem mehetnek el könnyen emellett a fájdalmas tünet mellett, különösen nem ama közönbösség mellett, amely azt mutatja, hogy gyülekezeteink lelke mélyén súlyos kritikuss baj van. *Ha azonban valamikor igaz volt, úgy ma különösen igaz, hogy az Anyaszentegyházban a figyelmünket elsősorban nem arra kell fordítanunk, hogy a bajokat hogyan gyógyíthatjuk, hanem arra, hogyan előzhetjük meg.* Ha észleljük, hogy a gyülekezeti tagjaink tekintélyes része könnyen izgatható és félrevezethető, úgy akkor foglalkozzunk ezzel a bűnös hajlandósággal, amikor adott eset kapcsán a baj még nem alkalomszerű, mert különben könnyen az elfogultság vádjával illethetnek. Ha észleljük a lágymelegség bűnét, úgy arra kell igyekeznünk, hogy ezt a felelősség ébresztésével megszüntessük. Ennek útja pedig csak az igehirdetés lehet, a legkülönbözőbb alkalmakkor üzött igehirdetés. Az Ige az egyházi élet minden tevékenységét megítéli, szabályozza és megvilágosítja. A lelkészválasztás ténye épenúgy az igehirdetés tárgya, mint az egyház alkotmánya, kormányzása vagy igazgatása. *Sőt, ezeknek a tevékenységeknek a gyakorlása egyenesen hitvallás-tétel, mert mialatt gyakoroljuk és amilyen céllal és szándékkal gyakoroljuk, ezzel hitünket valljuk meg, arról teszünk bizonyosságot.* Ezt tanítja nekünk az Isten Igéje. De azt is, hogy épen azért, mert ezeknek gyakorlásával hitet teszünk, ennél fogva az Isten előtt való felelősséggel kell azt végeznünk. Erre a mély belátásra azonban nevelnünk kell a gyülekezetet, gyakorolnunk kell, hogy minden tag beletanuljon ebbe, hogy megváltozzék, ne legyen lágymeleg, nehogy véghezvitessék az ítélet feletünk: nehogy kivesse a mi nevünket az Úr az ő szájából.

T. S.

Egyik angol egyházi lap cikkeit írt a spanyol eseményekről. Szerinte a spanyol háború végső gyökere szerint, nem polgárháború, hanem vallásháború. A főkérdés ez: Róma vagy Moszkva.

KÉZ A KÉZBEN

Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Szénior

Osztályának rovata.

Rovatvezető: László Dezső.

Közösség.

I. Ján. 1:7

Az ember közösségre teremtett lény. Család, nemzet, állam, társadalom, földi egyház: mind közösségi formák. Ezekben belül élni, az ember számára természetes. Ezek azonban csak formák mindaddig, míg el nem dől a kérdés, hogy e formákon belül és felül kivel van közösségünk: Istennel-e vagy a Sátánnal. Az Istennel és egymással való közösségünk alapfeltétele a világosságban való járás. A világ sötétségben jár, tehát nincs közössége Istennel. A mai közösségek üres formák, melyekből hiányzik a lélek világossága. Minden igaz közösségi élet alapja Krisztus. Az Ő lelke kell, hogy megszenteljen minden közösségi életet. Ő a fényforrás. Baj, ha a napot vészes fellegek takarják el és jégeső pusztítja el a vetést, a virágos kertet. Baj, ha a lélek egén a bűn fellegei tornyosulnak, eltakarják a Szeretet napját, a közösségekben perpatvar, háborúság, viszály keletkezik és a kaini kéz felemelítésére a gyilkos husángot. Az egyéni családi, nemzeti tragédiák a léleknélküli közösségekben születnek meg.

Minden bajnak forrása a bűnnel való közösség. A bűn keresi a sötétséget, hogy annak leple alatt romboló munkáját végezhesse, de az Ige világossága minden bűnt leleplez. Ha egy óriási fényoszlop bevilágítana pl. egy nagyváros bűnös éjszakájába, minden sötét utcára és büntanyára, milyen nagy riadalom támadna egyszerre. Az Ige fényes tükre a világ arca előtt áll: lásd meg benne magadat és felelj, hogy kivel van közösséged: Istennel-e vagy a Sátánnal? Mert Krisztus jön, hogy megítélje ezt a világot. Milyen jó tudnunk, hogy „az ő vére megtisztított minket minden bűntől.“ Ámen.

A. G.

A Szénior Osztály és Református Ifjúság IV. évfolyama.

A Református Ifjúság a Szénior Osztály tulajdona. Nem azért, hogy ezzel a ténnyel kérkedjünk, hanem azért, hogy a lapért a rendes lelképásztori kötelességen felül is mindent megtegyünk. Egészen természetes, hogy a SzO-ban került fel ennek a lapnak a gondolata, de az is természetes, hogy uem a sajátunknak, hanem az „ügynek“ eszközeként tekintjük. Kell, hogy az ifjúság evangéliumi mozgalma terjedjen és növekedjék s ennek a gondolatnak áll a szolgálatában a Református Ifjúság. Legyünk barátai,

terjesztői, szószólói, elfogulatlan kritikusai és munkatársai lapunknak. Gyülekezeteinkben annak útmutatásai szerint végezzünk ifjúsági munkát s tapasztalatainkról számoljunk be időnként. Legyünk azon, hogy ifjaink maguk is megszólaljanak hasábjain, hogy így a viszony egészen közvetlen legyen Református Ifjúság és református ifjúság között. És az eddigi áldozatot anyagiakban is hozzuk meg, hogy szellemi segítségünk érvényesülhessen. Jelentsük be az igényelt mennyiséget, küldjük be a hátrálékot, állítsunk be a gyülekezésben lapterjesztőt. Egyházmegyénként egy-egy szeniorot bizunk meg egyházmegyei szerkesztőnek, aki beszámol az ottani dolgokról, cikket ír s képviseli a lapot minden tekintetben. Higgyétek el, hogy nekünk magunknak is megvan a saját gyülekezetünkben, egyházmegyénkben, s családkorunkban a magunk elfoglaltsága, amiért első-sorban hordozzuk a felelősséget s ilyen körülmények között ha segítségünkre nem siettek, elsőkélyesedik és lehiggad a R. I. s nem tud az lenni, aminek lennie kellene.

Szeretettel kérnek mindezekre a szerkesztők.

A Református Ifjúság súlyos válsága.

A szerkesztők fenti felhívása elhallgatta a szomorú tény, hogy falusi ifjúságunk lapja, a Református Ifjúság negyedik évfolyamának megjelenése előtt súlyos gazdasági helyzetbe jutott. Pénzhiány miatt nem tudott az évfolyam első száma megjelenni. A lap hosszabb szünetelése végzetes lehet a munkára nézve. A szenior pénztár a vészir hallatára azonnal küldött 2000 lej segítséget, azért nem többet, mert az idén még csak 65 tag küldötte be a tagdíját s így nem volt több pénz a pénztárban. Mit kell tenniük a szenioroknak? Azonnal mindenki küldje be előfizetési díját. Ez már kitenne 4000 lejt, gyűjtsön mindenki előfizetőket. Az egyes körzetek megbízottai azonnal lássanak hozzá a lap ottani adósságainak behajtásához. Minden körzeti vezető írjon a szerkesztőnek és kérje el tőle a lap ottani hátrálékosainak jegyzékét.

A lap fentmaradása a mi ügyünk, a mi ügyünk pedig az Isten ügye, azt áruljuk el, ha a lapról nem tudunk gondoskodni.

A dunamelléki református Egyházkerület folyó évi november 19-én és a következő napokon tartotta meg ez évi közgyűlését. Gróf Teleki József megnyitó beszéde után Ravasz László püspök mondott nagy beszédet. Óvkoanunk kell nagy kísértésektől, — mondotta a nemzet sohasem lehet párt, az állam sohasem a nemzet és az etatizmus mindenütt nemcsak előkészítette a forradalmat, hanem annak győzelmét és az új rendszer meggyökerezését is biztosította.

A Magyar Tudományos Akadémia III. osztálya kimondta, hogy harminc percnél hosszabb előadást nem enged tartani.

A magyar szónokok és előadók legsúlyosabb betegsége ugyanis a terjengősség. Beszélni ragyogásig, előadni végkimerülésig. Semmi szükség terjengősségre. A beszédekre igazán áll, hogy kevesebb több lenne.

Révész Imre: Debrecen lelki válsága, 1561—1571.

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia. Megjelent az *akadémiai Értekezések XXV. kötete 6. számként. Budapest, 1936. Nagy nyolcadrét alaku, 93 lap.*

Ez a nagybecsű dolgozat a magyar reformációnak a rajongó szpirituális mozgalmakkal való harcát mutatja keresztmetszetben, de azért tágas történeti távlatban is, úgy, amint ez a harc 1561 és 1571. években, Debrecenben végbement. A dolgozat tartalmát maga a szerző a következőképpen foglalja össze: „A következőkben azt kívánom kimutatni — mondja, — hogy a reformáció századának hatvanas éveiben egy anabaptisztikus színezetű tömegmozgalom megfelelő antitrinitárius eszmei előkészítés után, éppen azt a Debrecen városát támadja meg, amely akkor már hosszas fontolgatás után elhatározóan rálépett arra az útra, melyen a reformatori protestántizmus egyik legerősebb magyar központja és védővára lett belőle. Ez években Debrecen talán közel járt ahhoz a sorshoz, hogy a magyar Münster legyen belőle s hogy nem ez lett, hanem magyar Genf, annak nemcsak a magyar református egyház további történetére, de az egyetemes magyar élet megszilárdulására nézve is megvolt a maga kivételes jelentősége a tragikus XVI. században.“ A dolgozat első-rangu tudományossággal végzett történeti kutatásokon nyugszik, másrészt pedig oly érdekesen van megírva oly lebilincselő módon szól minden részében, hogy tudományos becsén túl, a legkitűnőbb olvasmányok közé kell számítanunk.

Révész Imre: Méliusz és Kálvin.

Viszonyunk a Stancaro elleni harcban, a szentháromsg-tani küzdelemben és némely másodrendű teológiai vitakérdésekben. E. Tudományos Füzetek, 85. szám. Cluj 1936. nagy nyolcadrét 48 lap.

A dolgozat alcíme már jelzi, hogy mely korról szól és ennek a kornak milyen a légköre. Ugyanolyan kiváló tudományossággal ékes, mint a fent ismertetett másik dolgozat. Pontosan utána jár a forrásoknak és megmondja tisztán az igazat, hogy Méliusz Péter, akit a magyar egyház-történetírás hangzatos jelszóval „magyar Kálvin“-nak nevezett el, alig ismeri Kálvint, talán nem is olvasott Kálvintól semmit s ha idézi is, azt is mások után végzi. A Tridentinumot pl. Kálvin elvetette, Méliusz ellenben úgy hivatkozik rá, mint az egyházatyákra, vagy a Bibliára. Ennek a magyarázata abban van, hogy nem ismerte pontosan. Méliusz az egyházszervezés nagy munkájában lévén elfoglalva, nem járt pontosan utána a forrásainak. Ha azonban nem nevezhető hű Kálvin követőnek, mégis szellemében református, aki eredetiségével sokszor pótolta tájékozatlanságát. A komoly kritikai egyháztörténetírás olyan dokumentumai ezek a dolgozatok, amelyek mintái lehetnek a jövőendő egyháztörténetírásnak.

T. S.

H I R E I N K

DR. RAVASZ LÁSZLÓ dunamelléki református püspök most ünnepelte meg 15 éves püspöki jubileumát. 39 éves volt, mikor elment tőlünk és akkor legfiatalabb református püspöke volt Magyarországnak. Azóta eltemette Révész Kálmán, dr. Antal Géza és dr. Baltazár püspököket és most a magyar református egyház legidősebb püspöke s mint ilyen, ma már a zsinati és konventi lelkészelnöke is, a napokban pedig az egyhangu közbizalom az Országos Református Lelkész Egyesület elnökévé választotta, az elhalt Baltazár püspök helyére. Jubileuma alkalmából a világ minden részéből rengetegen keresték fel tisztelői. Mi is, magunk és olvasóink tábora nevében a legnagyobb tisztelettel, szeretettel és a régi ragaszkodással köszöntjük e határkőnél és életére, munkájára Istenünk gazdag áldását kérjük.

Németországban a német nemzeti szocializmus egyik fővezére szerint a német nemzet számára nem az öszövétség a szent könyv, hanem a németiség történelem könyve a szent könyvük. A német hadsereg ujoncait ezután nem a lelkesek, hanem a zászlóalparancsnokok esketik fel. Az eskümintá szövegében ezután csak az „esküszöm Istenre“ kifejezés fog szerepelni, ami lehetőbbé teszi, hogy ezt az esküt az új germán vallás hívei is letehessek.

Oroszországban az „istentagadók központi tanácsa“ 1937 február 7-ére egybe hívta Moszkvába az „istentagadók és szabadgondolkodók világértekezletét“. A szervezőbizottság arra számított, hogy az értekezleten 46 ország kiküldöttei fognak részt venni. Az értekezlet napirendjén többek között a következő pontok szerepelnek: 1. Az istentagadás világpropagandájának megszervezése, 2. a világ valamennyi országában megindítandó vallásellenes propaganda megszervezése, 3. az istentagadók nemzetközi harcának során szerzett tapasztalatok kölcsönös kicserélése, 4. az istentelenek mozgalmának nagyarányú pénzügyi támogatása.

Budapestben az iparstanoncfiúk és leányok először ünnepelték meg október 31-ikét, a reformáció emléknapját. Erre az alkalomra a munkájukból Incze Gábor hitoktatásügyi igazgató kérte ki a Mestereiktől. Kikérte, hogy egyszer már ők is ünnepelhesse a református hitvekkkel, hogy ők is érezhessék, hogy a reformáció — az Isten nagy ajándéka — az övék is.

A tiszántúli református egyházkerületben folyó évi november 9-én bontották fel az új püspökjelöltre leadott szavazatokat. A 786 érvényes szavazatból 647-et Maklár Károly egyházkerületi főjegyző, 113-at Harsányi Pál esperes, 16-ot Kiss Ferenc egyetemi tanár, hatot Révész Imre egyetemi tanár és négyet Kovács J. István theol. tanár kapott. A szavazatok 82 százaléka esett Maklár Károly egyh. kerületi főjegyzőre és így ő lett a tiszántúli egyházkerület püspöke, Baltazár Dezső utóda.

Keller Adolf meglátogatta a Rómában rendezett katolikus sajtókiállítását és látogatásáról a Christliche Welt-ben ad tudósítást. A 15 nagy teremben látható kiállítás számot ad arról az óriási, nagyszerűen megszervezett munkáról, melyet a római egyház a sajtó útján végez. Jellemző, hogy ez a munka legnagyobb erővel a prot. jellegű országokban folyik. Hollandiában a sok hetiújság mellett 31 napi és 125 szociális célzatu lap jelenik meg. Ezzel szemben Olaszországban mindössze 5 napilap van. Érdekes, hogy Angliában nincs római katolikus napilap, de ott is 77 hetiújság jelenik meg. Amerikában óriási a római egyház sajtótevékenysége: 331 sajtótermék lát ott napvilágot 7 millió példányban.

Nagy sajtótevékenységet fejtenek ki a szerzetes rendek. A bencések 164, a dominikánusok 180, a jezsuiták több, mint 1100 különböző időszaki sajtóterméket adnak ki. A kiállítás beszámol az Actio Catholica, az egyház missziót, a római katolikus jellegű mozgásházak propaganda munkájáról is.

A magyarországi evangélikus anyaszentegyház egyetemes közgyűlésének határozatából kifolyólag advent első vasárnapján életbe léptette az új egységes istentiszteleti rendet, annak kihangsúlyozásával ez az új istentiszteleti rend nem újítás, hanem visszatérés a régi eredeti evangélikus istentiszteleti rendhez.

A Soli Deo Gloria Szövetség abból az alkalomból, hogy ezelőtt 15 esztendővel indult el Siófokon 30 theológus kezdeményezéséből, a református diákevangelizációs munka, folyó évi december 13-án jubileumi ünnepélyt rendez Budapesten.

Magyarországon, a tiszántúli részben „ibrányi szekta“ néven új tévelygés ütötte fel fejét. Ennek a szektának a hívei pusztítják és kivágják a gyümölcsfákat, mert azt mondják, hogy „a gyümölcs okozta az ember bűnbeesését“.

A tiszáninneni református egyházkerület folyó évi november 10-én tartotta meg rendez évi közgyűlést Miskolcon. Farkas István püspöki jelentése többek között megemlékezett Kálvin Intituciójáról is. A bűnbánat szükségességét hangoztatta. Krisztus nem a felekezeteért, hanem az emberért jött a földre. Az egyházkerület anyagi életén végigtétekintve pedig azt a kérdést teszi fel: *Mi lenne belőlünk, ha megszűnnék az államségély? A nagy gyülekezetek és a gazdagok vannak hátrálékban fizetnivalókkal. A kis egyházmegyék járnak elől jó példával és nem a nagyok.*

A berettyóújfalui Ifjúsági Keresztyényegyesület tagjai hat hold tengeri-földet vállaltak harmados művelésre. A reájuk eső kukoricáért 130 Pengőt (4000) Leu) kaptak és ezt az összeget a szegénygyermek felruháására fordították.

A Life and Work és a World Alliance e két egyetemes világszervezet közös ifjúsági bizottsága folyó évi november 13—16 napjain tartotta meg közép-európai és balkáni konferenciáját Budapesten. Ez volt az első alkalom arra, hogy a nyugateurópai evangéliumi kereszténység ifjúsága találkozzon az ökomenikus mozgalmak keretében az orthodox ifjúsággal.

Több ízben felmerült már az a gondolat, hogy el kellene tolni a budapesti belvárosi templomot, mert megtöri a pesti szép Kossuth Lajos-ucca egyenes vonalát a Duna-hidhoz. Az ember mosolygó kételkedéssel állapítja meg:

— Egy templomot eltolni, ez kissé hihetetlenül hangzik! Ez még gondolatnak is vakmerő!

Pedig nem az. Házakat, templomokat oly simán, biztosan lehet eltolni egyik helyről a másikra, mint a figurákat a sakkasztalon. Persze, ezt is az amerikaiak találták ki és alkalmazzák leggyakrabban. Egyébként már 1898-ban Bobula magyar építész, Horváth Gyula csikági mérnökkel tervet készített e templom eltolására. 175.497 forintot kértek a munkáért, de Budapest tanácsa sokalita a költséget.

Friedrich Lajos igen érdekes tanulmányt írt arról, hogy házak eltolása nem is olyan nagy dolog. 1867-ben a csikági State Street 3 és 4 emeletes kőházait 5 kilométer hosszúságban 6 méter távolságra tolták el. Bostonban a nyolcvanas években a Pelham Hotel 7 emeletes sarokházát úgy tolták el, hogy még a lakók butorai is bent maradtak két és fél hónapig, amíg az előmunkálatok folytak; maga az áttolás pedig csak 2 napot és 14 órát veft igénybe. Newyorkban a 138, uccában levő N. I. Hudson Central pályaudvarát úgy tolták el, hogy egy mészmorzsa sem hullt le közben. Antwerpenben 1908-ban a vasúti pályaudvart tolták el 60 méternyi távolságra. Ezt a munkát egy Weisz Henrik nevű magyar mérnök irányította és a munka egész ideje alatt az épületben dolgozott egész irodai személyzeté-

vel, anélkül, hogy közben egy bútor, egy óra megmoccant volna. Kansasban pedig egy egész falut toltak a vasúti vonal közelébe.

A Budapesten megjelenő „Református Élet” egyháztársadalmi lap folyó évi december 6–8. napjain országos konferenciát tart Kaposváron. A konferenciát dr. Ravasz László püspök vezeti. A konferenciának tárgya: *Krisztus szemben az egész magyar élettel.* Az a célja, hogy világosan megmutassa, mennyire nem lehet semmiféle kérdést megoldani Jézus nélkül. Azért vajudik a világ, azért nem talál békességet, azért hull szét nemzetközi és társadalmi életünk, mert mindezekben a megoldási kísérletekben Jézus nincsen jelen. Az a célja, megmutassa mindazokat a hajótöréseket, amelyek a Jézus nélküli világnak az útjában mindig újra és újra előfordulnak. De az a célja, hogy megmutassa mennyire modern, mennyire időszerű, mennyire várvárt Jézus ebben a világban.

Budapesten megalakult a Kálvin János Társaság, amelynek célja, hogy a magyar református egyházat szolgálva, annak reformációját úgy tanban, mint szervezetben, valamint életben a tiszta református kereszténység elvei szerint elősegítse. Ezzel a tiszta elvekkel a magyar társadalmi, nemzeti életet is szolgálni akarja, amikor a magyar református teológiai és egyházfejlesztés történelmi talajára helyezkedik. A tiszta kálvini elveket a teológiai és gyakorlati élet minden területén érvényesíteni akaró Kálvin János Társaság védnöke Ravasz László püspök, elnöke Sebestyén Jenő teológiai igazgató.

Budapesten folyó évi október 4-én ünnepelték a magyarországi diakonissza anyaházak az újkori női diakonisszamunkák elindulásának századik évfordulóját. Az ünnepi beszédet dr. Ravasz László püspök tartotta.

„Az egyháztörténelem tudja csak — mondotta többek között az előadó —, hogy egy rejtelmes és láthatatlan misszió, amit az anyák és hitvesek végeztek. Hogy a kereszténység háromszáz esztendő alatt meghódította a világot, ez sok részben a női lélek munkája, amely titkon, észrevétlenül, mint hitves és anya, Krisztushoz vezette a lelkeket. A nő sajátosságai missziójával, a szeretet munkájával párhuzamosan haladt az anyaszentegyházakban a férfiak papi munkájával. Ez a szeretetmunkásság minden keresztényen asszony kötelessége... Amint megteremti Krisztus Lelke a lelkipásztorokat, tanítókat, szükségképpen megteremti azokat a női lelkeket, akik élethivatásként végzik a gyülekezetben a szeretetszolgálatot: a diakonisszákat. A diakonissza munkájától azt kívánja az Evangélium, hogy vidám legyen és ne szomorú, ne szemrehányó, ne a hősiesség látszatát hangsúlyozó, hanem legyen tiszta, legyen alázatos, legyen vidám bőjt. Kend meg a te fejedet és a te orcádat mosd meg, hogy ne az emberek lássák bőjtölésedet és menj a te Urad elébe az önfeláldozás, a megfeszítettetés szent nászára. Krisztus menyasszonyai, arái, akik a halál komolyságával és az élet örömeivel mentek önfeláldozásra, nagy és boldog szolgálat a tiétek! Erről a helyről hívom fel minden magyar református nő figyelmét a diakonissza-munkára. Istentől vett kötelessége e munka mögé állni. Minden erejével tánogatni, mert ez a munka helyette és érte folyik, ezért a munkáért elsősorban ő felelős. Erről a helyről szólók a magyar református egyház felelős vezetőihez, hogy a diakonissza-ügyet tegyék legbensőbb, legegyszerűbb ügyé. Ki legyen ereitük felelős, kinek a munkája legyen ez, ha nem az anyaszentegyházé? Lehet, hogy voltak idők, amikor feleslegesnek látszott ez a munka. Amelyik pillanatban azonban az anyaszentegyház lelke kimélyül és megérett rá, az egész ország kiált az anyaszentegyház után, hogy ezt az

ügyet úgy vigye tovább, olyan lélekkel, mint egyébként fontos munkáit végzi. Az Istennek Szentlelke járja be a magyar református egyházak felelős vezetőit, hogy boldogabb és különb nemzedék száz esztendő múlva arról tegyen vallomást: mindnyájan megtették, amivel Istennek tartoztak, mint ahogy mi most azt mondjuk: Fliedner és társai megtették Isten kegyelme által azt, amivel Istennek tartoztak.”

Az angliai presbiterianus egyház zsinata a németországi hitvalló egyházakhoz a következő üdvözlést küldte: „A zsinat biztosítja a németországi hitvalló egyházat az evangélium szabadságáért és tisztaságáért való harcában a legmélyebb együttérzéséről és Németország minden református gyülekezetének testvéri üdvözlését küldi.”

Pozsonyban a zsidók együtt szavaztak a csehekkel abban, hogy a színház homlokzatáról el kell távolítani a régi magyar költők szobrait.

Németországban nemrégiben egy könyv jelent meg, melyben kimutatja a szerző, hogy 1812 óta Amerika mennyi segélyt nyújtott a szükségbe jutott Európának nagy csapások, földrengések stb. alkalmából. A segélyek felekezeti megoszlása a következő: a protestánsok adtak 30,000,000 dollárt, a zsidók 6,754,518 dollárt és a róm. katolikusok 4,518,956 dollárt.

A szegedi református Egyház minden év november 1-én az egyház összes szegényeit szeretetvendégségre hívja össze az egyház gyülekezeti termében.

Európában jelenleg több, mint 600 zsidóból lett keresztény lelkész szolgálat.

A japán sajtó alól az elmúlt évben 44,500 keresztény könyv került ki. Ebben a számban nincsenek benne a keresztény újságok és röprátok.

Angliában moziistentiszteletek tartását vették tervbe. A moziban ilyenkor vallásos darabokat játszanak, amelyet énekkel, imádsággal és igehirdetéssel kísérik.

Fliedner Tódor kaiserwerthi evangélikus lelkész száz évvel ezelőtt indította munkába a protestáns szeretet szolgálatot, a diakonisszákat.

A Bethlen Gábor Szövetség által Budapesten megrendezett október 31-iki ünnepség a magyar protestantizmus seregszemléje és találkozója volt. Az ünnepi beszédet dr. Raffay Sándor luth. püspök mondotta. A reformáció ünnepe, — mondotta többek között — csak akkor áldás, ha életreformáló igazságok megvalósulása. Nem szedjük rovásra a jelen bántásait. Nem teregetjük ki lelkünk sebeit, azt nézzük, mi az örökségünk a reformációból. A reformáció a Krisztusban hívők seregének az evangéliumot adta vissza. Jézus óta tudta az emberiség, hogy emberré csak az válhatik, akit nem nyugtáz le a materializmus. A reformációt olyan történelmi szükségszerűség hozta létre, mint a kereszténységet, célja visszaadni a vallást az embernek és az embert a vallásnak. A közepkornak nem volt egyetemesen átfogó gondolata, ezért atomokra bomlott a közöségi és a családi élet is. Ezért az evangéliumi népek élete is az evangélium szegényévé lett. A reformáció olyan, mint a nap fénye és melege. Előle az sem zárkózhatik el, aki hátat fordít neki, vagy aki aluszik. Mindazok vétének a vallás ellen, akik nem áldással, hanem átokká teszik az

emberiség életében. Viszont, aki a vallást tagadja, az a lelki és szellemi életet tagadja. A vallástalan ember lelkében bontó bacillusok pusztítanak. A reformáció a multban is mentő volt; ha a mohácsi vész után nem adja Isten az evangéliumot, ez a nemzet már nem élne. S ha nem volna ma evangélium, a mai idöket sem tudnánk átélni. Alkotó és romboló eröknek a világoralomért való harcában, a válságok korában élünk Kátyuba jutott korunknak nem lehet más segítsége, mint az Ige.

A feketicsi (Jugoszlávia) református egyházközség folyó évi augusztus 23-án ünnepelte meg alapításának 150 éves jubileumát.

A magyarországi IKE Szövetségének nagyszerű vállalkozása volt a nyáron az a 3000 km. gyalogos vándorút, melyet 11 ifjúsági egyesületi tag tett meg Nyugatmagyarországon. A vándorút célja református hittestvéreink, valamint gyülekezeteink megismerése és az ifjúsági munka propagálása volt.

A Jugoszláv Királysági Református Keresztyén Egyház egy évi élete statisztikájában, a püspöki jelentésben és közgyűlési határozataiban tükröződik. A püspöki jelentés és a statisztika szerint az 53 egyházközségben 55 890 lélek között 32 lelkész, 8 helyettes lelkész, 3 segédlelkész, 7 lévita, összesen 50 igehirdető, 3 felekezeti tanító, 1 vallástánító, 2 állandó énekvezér működik. Most végzett 2 új segédlelkész és van még ezenkívül 2 absolvált theológus és 7 theologiai hallgató. A hétköznapi istentiszteletek száma 501-el szaporodott. A vasárnapi iskolai tanítás 104-el több volt, mint tavaly. A vallásórák száma az elemi iskolákban 676-al, a középiskolákban 123 al emelkedett. A vasárnap délelőtti istentiszteleteken a jelenlevők átlagos száma 7090, ami az össznépség 12,7 százaléka. Az ifjúsági munka évről évre élénkül. Az utazó ifjúsági segédlelkész dolgozik, a munkába bevont ifjak száma 1348. A szegények gondozását a diakonátusok végzik. Az adakozások végösszege 296.768 dinár. A születések száma évről-évre csökken. A mult évben 883 volt (1,6 százalék). Valamennyi egyházközségnek járnak külföldi egyházi lapok. A magyaroknak Romániából, a németeknek Svájc-ból, melyeket a püspöki hivatal rendel meg. Saját kiadványaik a Magvető és Säemann megjelennek 3000 példányban. Ködöböcz Zsigmond kulai presbiter a kulai egyház részére 115 ezer dináros alapítványt tett. Az összes gyülekezetek adóssága 55.737 dinárral kevesbedett. — A közgyűlés 1937. január 1. kezdettel egységes istentiszteleti rengetartást vezetett be, melyre a külföldi református egyházakat is felszólítja. Országos theologiai tudományos könyvtár felállítását határozta el. A behivatalnokok fizetését rendezte és az igazságtalan lukma-rendszert eltörölte. Az evangélikus és református közös gyülekezetek jogviszonyára nézve szabályrendeletet dolgozott ki. A vasárnapi iskolai és ifjúsági munka egyesületi rendszerét megszüntette és ezeket a szabad vallásgyakorlat alapján az egyház hatáskörébe vonta be. Az előkészület alatt levő új polgári törvényjavaslattal szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a házasság csak akkor legyen érvényes, ha az egyházi áldás után polgárilag is megkötötték. A szlavóniai és boszniai reformátusok lelki gondozására Bród székhellyel új missziói lelkészi állás szervezését határozta el. Október 12-én Feketicsen országos lelkészi és presbiteri konferenciát tartottak, melyen dr. Barth Károly „Népegyház, szabad egyház, hívalló egyház” című értekezésével foglalkoztak s utána Efézus 5: 22—32. alapján biblia-órát tartottak.

A gömöri református egyházmegej esperese körlevélben elrendelte, hogy az összes egyházközségekben hirdessék ki a rimaszombati gyülekezet presbiteriumának következő határozatát:

„A rimaszombati református egyház presbiteriuma 1936 aug. 20 án tartott ülésében Farkas Vilmosné szül. Dudás Ilona szelespusztai lakos azon cselekedeteért, hogy vegyes házasságból született leánygyermekét a másik házaspár egyháza javára engedte át, miáltal megsértette a ref. anyaszentegyházunk erkölcsi tekintélyét és méltóságát, megcsufolta az egyháztagoktól várt hithűséget és egyházas érzületet, az idevágó egyházkerületi szabályrendelet értelmében az E. T. 108. §-ában felsorolt összes jogaitól, továbbá az úrvacsorával való élés jogától is megfosztotta. E határozat értelmében tehát fentnevezett részére kárhozottat cselekedetének jóvátételéig az úrvacsora kiszolgáltatása, valamint bárminemű lelkészi vagy énekvezéri szolgálat teljesítése szigorúan tilos.”

Az amerikai egyházak szövetsége húsz legjobb lelképásztort küldött ki, hogy Amerika 25 városába menjenek és 4—4 napon át missziói indítással végezzenek igehirdetést ezeken a helyeken. Szeptember 16-tól 20-ig volt az első négynapos igehirdető hadjárat Pittsburgban. Több mint 800 lelkész gyűlt össze és igen sok egyháztag. Voltak istentiszteletek templomokban, főiskolákon, utcákon, vendéglőkben. A misszió célja, hogy előmozdítsa az egyéni élet újra való oda-szentelését Istennek.

„Az kell kérdeznünk, — mondja a misszió programja — vajon tehetjük-e a társadalmat keresztyénné, amíg a mi egyéni viszonyunkat Isten nem tette mélyebbé? A keresztyén hit alapjait kell megarsítanunk. Vissza kell mennünk atyáink evangéliumához. Elég sokat beszéltünk társadalmi, gazdasági, politikai kérdésekről, most a keresztyén élet gyökereig kell hatolnunk. A hiteles üzenet, amit hirdetni kell az Evangéliumból, az, hogy Istennek Krisztusban megjelent kegyelme által az egyéni életnek kell megváltatnia. Ha nekünk megváltott embereink lesznek, minden más vonatkozása az életnek magától megjavul.” Résztvevő a misszióban Buttrick, presbiteriánus lelkész, Stanley Jones hires indiai misszionárius, többen a baptista, methodista, az episzkopélis és a lutheránus egyházból. Az igehirdetések tárgyai voltak: A nő felelőssége a keresztyén világért. — Egényi evangélium. — Keresztyénység és társadalmi kérdések. — Legnagyobb hallgatósága volt ennek a kérdésnek: A keresztyén család. Stanley Jones és néhány társát 4000 ember hallgatta végig.

A brünni egyetem egyik lektora a Bibliát cigány nyelvre lefordította.

A moszkvai istentelenek tanácsa nemzetközi jeleny használatát határozta el a következő felirattal: A vallás ópium a nép számára.

Japánban a keresztyén diákok nyári konferenciáján Barth Károly theologiját tanulmányozták.

A debreceni egyetem hallgatói „Magánoktató Főiskolai Hallgatók Irodája” címen egy szövetet létesítettek. Ennek az alakulatnak a célja az, hogy a szegénysorsu főiskolai hallgatókat tanítványokhoz juttassa, hogy a magánoktatással foglalkozó főiskolai hallgatókat tömörítse és részükre bizonyos minimális magánoktatási díjat megállapítson.

A Brit és Külföldi Bibliatársulat 14 újabb nyelven adta ki a Szentírást, amelyek közül 9 afrikai, 3 óceániai és 2 ázsiai nyelvre.

A szovjet-kormány nemrég határozta el két Igen nagyjelentőségű templom lerombolását Moszkvában. Egyik a kazáni, másik a Passio-kolostori.

A Belgium területén élő magyar protestánsok egyházzá alakulva, bekapcsolódtak az Északfranciaországi Misszió munkájába.

Budapesten két új múzeum létesült. Az egyik a Bibliai Múzeum, az Izabella-utcai keresk. iskolában. A másik: a Külmissziói múzeum, mely a Ref. Külmissziói Szövetség helyiségében van elhelyezve. Kalvin-tér 8 sz. alatt.

A Braziliába szakadt magyar reformátusok Brazília fővárosában, Sao Paoloban miután lélekszámuk többezre rug, új templom építését határozták el.

Magyarországon hatóságilag eltiltották az uccai koldulást. A koldusokról a hatóságok katasztert állítottak össze. Az alamizsnakerők problémája nemcsak most, de már a 18-ik században sok gondot okoztak az illetékeseknek. Mária Terézia ugyanabban a rendeletben foglalkozik a koldusok ügyével, amelyben a házasságon kívüli született gyermek problémáját kívánja megoldani. A rendelet egyes részleiből kiténik, hogy már akkor is az álkoldusok miatt kellett szigorúbb rendszabályokhoz folyamodni. A mostani magyarországi intézkedés mutatja, hogy a koldus kérdés végleges rendezése nem sikerült másfél száz évvel ezelőtt sem. Azóta sem. Igaz viszont, hogy nemcsak Magyarországon, — de Olaszországon kivételével, — sehol a világon. Még Európa leg-hatalmasabb államában, Angliában is égető probléma ez.

Németországban tudatában vannak a szónokok jelentőségének és ezentul csak annak lesz majd szabad nyilvánosan szónokolnia, aki erre képesítést szerzett a szónokiskolában.

Kínában megtiltották a többnejűséget. Nem vitás, hogy az egynejűségben épült fel a művelt emberiség családi élete és ez felel meg úgy az egyedül helyes valláserkölcsei felfogásnak, mint az emberi természetnek is.

Magyarországon 1937. év májusában finn, eszt és magyar lelkészgyűlés lesz. Erre a gyűlésre az előkészítő munkálatok már megindultak. Előreláthatólag 35—40 finn és eszt lelkész fog eljönni két püspök vezetésével.

Németországban több gyülekezetben elhatározták, hogy hetenként legalább egy órán spanyolországi hitestivéreik támogatására dolgoznak.

Az ukrán sajtóban fellünő helyen közlik azon családok neveit, akik lakadalmukat és egyéb családi ünnepeiket alkohol nélkül tartják meg s azt az összeget, amit az alkohol fogyasztása emésztene fel, — iskolai célokra adományozzák.

VI. Eduard angol király koronázásakor és ősi szokás szerint három birodalma jelképül három kardot tettek eléje. Ekkor a király így szólt: „Még egy kard hiányzik, a Lélek kardja: a Biblia, amely nélkül semmik vagyunk.” Ettől kezdve teszik az angol királyok a Szentírásra esküjüket.

A feketicsi református árvaház, melyet kizárólag belföldi önkéntes adakozásokból tartanak fenn, már 14 éves. Egy gyermekkel kezdte meg működését és ma már 45 gyermek talál benne meleg otthonra. A jugoszláviai ref. egyházak azonkívül, hogy ez intézmény fenntartására az elmúlt évben 113.104 Dinárt (kb. 400.000 Lei) gyűjtöttek össze, a nyár folyamán az összes gyermekeket meghívták nyaralásra és szeptemberben jól felöltöztetve küldték őket vissza az árvaházba. A jövőévi költségvetés szerint egy árva teljes ellátása, ruházása, kiszolgálása és nevelése naponként 6 D. 99 parában van előirányozva.

A királyhágómelléki ref. egyházkerület folyó évi november 25-én tartotta meg rendes évi közgyűlését Oradeán, a még be nem fejezett református iparostanonc-otthon dísztermében. Ez alkalommal választották meg az igazgatótanácsot. Ugyanekkor volt a 26 ifjú lelkésznek is a felszentelése és többek között határozatot hoztak egy egyházkerületi ref. muzeum felállítása érdekében is.

A rom. kath. egyház zsidómissziói munkájára vonatkozólag az International Review of Missions c. rom. kath. folyóiratában a következő érdekes adatokat találjuk. Bécsben 1910—1915-ig rom. katolikussá lett 5335 zsidó; Párizsban 1915—1934 években 769 zsidó, Magyarországon 1896—1910-ig 4468; míg 1910-től 1933-ig rom. katolikussá lett 12062 zsidó.

Budapesten most adták át a forgalomnak a magyar Parlament épületében levő országgyűlési muzeumot, melyet most bővítettek ki az utolsó husz év politikai történetének dokumentumaival. A muzeum gazdag anyagát két részre oszthatjuk. Az első csoport a magyar alkotmány és magyar parlamentáris élet története a világháborúig. A második csoport 1914 nyarával indul: ez a világháború, az azt követő viharok és a parlamentáris élet újjáéledésének története.

A földön körülbelül 5000 nyelv van. Ezek közül 954-re már lefordították a bibliát, illetve annak egyes részeit. 3000 olyan nyelv van, amelyre nem szükséges a bibliát lefordítani, mert azok a népek, amelyek ezeket a nyelveket beszélik, részben beolvadtak vagy pusztulás útján vannak, részben pedig igen közeli rokoni olyan népeknek, amelyeknek a nyelvén már van bibliafordítás. De körülbelül 1000 olyan nyelv van, még pedig jelentékeny népcsoportok nyelve, amelyen még nincsen semmiféle bibliafordítás. Az Amazon-folyó vidékén több száz néptörzs, Ázsiában 200 nép van biblia nélkül. Sőt Afrikában, ahol 35 nyelvre az egész bibliát, 78 nyelvre az újtestamentumot és 191 nyelvre a biblia egyes részeit már lefordították, még mindig él 300 nép, amelynek nyelvére a bibliának egy szava sincs lefordítva.

Európában összesen 125 féle nyelvet beszélnek. Legelterjedtebb a német nyelv, amelyet 80 millió ember beszél, utána következik az orosz, ezt 70 millió ember beszéli. Az angol nyelvet, — csak Európában — 47 millió lakos beszéli, az olaszt 47 millió és a franciát 39 millió európai ember beszéli.

A jeruzsálemi héber egyetemen, ahol minden tárgyat irodalmi zsidó nyelven adnak elő, kb. 100 tanár működik, akik közül 20 Németországból kivándorolt zsidó. Az 1935 évben 450 hallgatója volt az egyetemnek. Ezeknek a hallgatóknak harmadrésze leány.

Egy holland újság szerint mindent összeszámítva, az egész világon kb. 5400 olyan biblia van, amelyet 1450 és 1500 között nyomattak és pedig 124 különböző kiadásban. E bibliák fele német könyvtárakban található. Franciaországban van 660, Angliában 473, Egyesült-Államokban 399, Olaszországban 262 és 1443 a többi államokban. Ami a nyelvet illeti: a fentebb említett 5400 biblia közül 4509 példány latin, 762 német, 98 olasz, 49 cseh és 19 francia nyelvű. Hát magyar nyelvű biblia vajjon volt-e a reformáció előtt? Erre nézve tudjuk, hogy már száz esztendővel a reformáció előtt dolgozott két huszita pap: Pécsi Tamás és Újlaki Bálint a biblia magyar nyelvre való fordításán. Teljes bibliafordításunk azonban csak kéziratban volt és az is elveszett, csupán töredékes másolata maradt reánk három kódexben. Töredékes bibliafordítások találhatók még a Festetich-kódexben (1493 körül), Döbrentei-kódexben (1508) és Cseh-kódexben (1513). Körülbelül hét kódex van tehát, amely töredékes bibliafordítást tartalmaz a reformáció előtti időből. Valószínű, hogy több is volt, de azok elvesztek.

Magyarországon a képviselők 7000 pengő évi fizetést és 2060 pengő lakbért kapnak; Angliában évi 360 fontot; franciaországban 45.000 frankot és postabélyegmentességet; Olaszországban évi 21.400 lirát; Belgiumban évi 42 frankot; Hollandiában ülésnapokon 20 forintot, szünetben 10 forintot; Svájcban minden megjelenéskor 40 frankot; Svédországban minden ülésnapon 32 koronát; Észtországban havi 180 koronát és minden megjelenéskor 5 koronát; Lengyelországban havi 1310 zlotyot; Romániában havi 6000 leit és minden megjelenéskor 800 leit; Görögországban havi 7000 drachmát; Németországban 7200 márkát kapnak évente a képviselők és Ausztriában havi 750 schillinget.

A svéd közoktatásügyi minisztérium érdekes kísérletet tesz arra vonatkozólag, hogy a grafológiát a nevelés szolgálatába állítsa. Stockholmban és egy vidéki városban rövid idő óta orvosok grafológiai szempontból vizsgálják a diákok füzetleit, mégpedig nemcsak a szabályszerűen elkészített feladatokat, hanem a gyermekek öntudatlan firklásait is. Az írásszakértők azután a tanítókat értesítik megfigyeléseik eredményéről. Így például felhívják azok figyelmét arra, ha valamelyik gyermek feltűnően ideges, vagy szellemileg hátramaradt és ilyen módon akarják az egyéni nevelést elősegíteni. Svéd pedagóguskörökben az újításhoz nagy reményeket fűznek.

Az egyik palesztinai újság írja: Európa legerősebb fegyvere az izlám ellen a kételkedés. Az európai egyesületek, misszionáriusok, kórházak és iskolák nem tudták a muzulmánokat hitükben megrendíteni, nagy terjeszkedésükben feltartóztatni. Ezért használták fel a kételkedést. Nem tagadjuk, hogy Európa itt részben eredményt ért el, azonban a fegyver visszahullott Európára: lelki pusztulás elé néz. A mohamedán népek között egy sincs istentelen, ellenben Európa tönkremegy ebben. Németország új pogány vallást vezet be, Spanyolország üldözi a hívőket és felégeti a kolostorokat és Olaszország, ha politikai belátások nem akadályoznák, legszívesebben minden vallást elvetne. Európa elpusztította a saját erkölcsi életét és gyűlölettel néz: az izlám erkölcsi erejét, amelyet szeretne elpusztítani, nem azért, mintha az izlámtól szenvednie kellene, mert az izlám békességre törekszik, de miért legyen a Keletnek békéje, mikor Európa elveszítette vallását és erkölcsét?

A jénai egyetemre újonnan kinevezett két tanár felavatása alkalmából dr. Astel professzor beszédet tartott az egyetem faji feladatairól a harmadik birodalomban. Kifejtette, hogy a gondolkodás középpontjában a kiválasztás, a faj és az öröklés nagy problémái állanak és mindent ezekből a szempontokból kell megítélni. A jövőben minden tudományos kutatás élén a faj és az öröklés követelményei állanak és minden fakultásnak ki kell vennie a részét az ezirányú kutatásból.

A jogász vesse fel a kérdést, hogy mi szolgálja a faj boldogulását, a történetkutató tanulmányozza a vér dinamikáját a világeseményekben, az orvos az egészséges átöröklés feltételeit válassza munkájának kiinduló pontjával, a teológus pedig faji alapokon nyugvó vallástörténetet adjon elő. Ha ezeket a szempontokat mindenki szem előtt tartja, akkor uralomra jut majd az új szellem, amely megszünteti azt a sötétséget, amely évszázadok óta elválasztja a német főiskolákat a való élettől.

Szerkesztői üzenetek.

„Cs. A... Vettem múlt hó 29-én kelt lapját, amelyben írja, hogy miután egyik egyházi intézményünk református vallású hozzátartozóját, választásnál, mellőzte, ennél fogva nem tartja kötelességének a református ügyek pártolását s ezért a Kiáltó Szó előfizetéséről is lemond. Miután a kérdést, amiről szó van, valamint az Ön egyházi tevékenységét és buzgóságát is közlelőbről ismerem, érdemesnek tartom lapjára *érdemlegesen* válaszolni, különben nem tenném. Szükségesnek tartom megjegyezni, más olvasókra való tekintettel azt is, hogy hozzátartozójának mellőzésénél nem pusztán családi érdekről van szó, hanem nagyobb érdekről, amelyért Ön önzellenül és tiszteltetreméltó hithűséggel küzdött, ezért fenti indoklása ellenére is, tisztelettel és megértéssel adózom az Ön személyének. Azt is előre bocsátom, hogy soraimat nem azért írom, hogy egy előfizetőt lapom részére megtartsak, hanem azért, hogy Önt megnyugtassam és egyházunk iránti régi bizalmát és hűségét biztosítsam. A jelzett esetben a jelzett intézmény részéről is történt valami olyan lépés, ami látszólag Önnek ad igazat erre nézve, tudomásom szerint megkapta a hivatalos magyarázatot. Igaza van Önnek abban, hogy egyházunknak elsősorban a saját hűveivel szemben vannak kötelességei: „... cselekedjünk jól mindenekkel, kiváltképen pedig a mi hittünk cseledeivel“ (Gal. 6:10.) Mi reformátusok ellene vagyunk minden kizárólagosságnak, ma azonban nem nézhetjük tétlenül, hogy míg mi nagylelkűek és fágkeblűek vagyunk mindenekkel szemben, addig velünk szemben a legelfogultabb kizárólagosság érvényesül az államhatalom, más felekezetek, sőt az összmagyarság részéről is. Ennél fogva nem nézhetjük el, hogy épen a mi intézményeink a mi hűveinket mellőzzék. Másrészt azonban, amikor méltányosságot várunk az egyházi intézményektől, mi is méltányossággal tartozunk azoknak. Nem lehet és nem szabad az egyházzal való közösségünket olyan könnyedén megtagadnunk. Az egyházban az Istennel való szövetségről van szó, ezt a szövetséget *megtörni* nem lehet, csak életünk és békességünk feláldozásával. Ha valaki hamar és könnyen el tudja vágni az egyházhoz fűző kötelékét, ezzel bizonyosságát adja annak, hogy ez a kötelék nagyon vékony voít, vagy pedig — s ez az Ön esete — nem gondolja meg, hogy mit tesz, mert *esetleg épen létének gyökerét vágja el, ezzel öntelkét teszi otthontalannd.* Hogy pedig ez a lelki otthontalanság mit jelent, azt nem kívánom Önnek, hogy megtapasztalja. Higye el Ön, hogy a mi református Anyaszentegyházunk, mint igazi családi otthon ajándékozó édesanya azt szeretné, ha minden gyermekének a földi gondját is magára vehetné, de ma különösképen nem teheti. Én sokszor látom ennek a lelki édesanyának az arcán a fájdalmas könnyeket, amelyeket gyermekeiért ont. Ma ez az édesanya igazi szenvedő anya: Mater dolorosa, kérdem tehát, méltányos és helyes ennek a szenvedő, vérző édesanyának hátat fordítani, azt megtagadni csak azért, mert talán egyszer, talán kétszer, talán sokszor — szegénységében és nyomorúságában! — nem tudta a mi kérésünket teljesíteni? Ellenkezőleg, ma különösképen részt kell vennünk annak szenvedéseiben. Nem kérem, hogy a Kiáltó Szónak tovább is előfizetője legyen, hiszen ezzel nem nekem és nem lapomnak használ, vagy nem használ, hanem Önmagát károsítja meg. A Kiáltó Szó nem a kiadóért és nem a szerkesztőért van, hanem az olvasóért van. A Kiáltó Szó szolgálni akar, nem pedig önmagának szolgáltatni. Azt azonban kérem, hogy Egyházát úgy tagadja meg, hogy ezzel saját lelkét tagadja meg és a saját békességét áldozza fel. Már pedig, ha az ember elveszítette az Istentől való békességét, ezzel elveszítette ebben a világban való békességét is. Fogadja testvéri üdvözetemet!

Szerkesztésért felelős: DR. TAVASZY SÁNDOR.

Nyomatott a „Grafica“ könyvnyomdában, Cluj.

